

GOSPODAR

LETO 1933

21. JUNIJA

STEV. 10

O negovanju vrhov

Najvažnejši del drevesa je gotovo vrh. Začenja se tam, kjer se debl cepi v veje. Ogrodje mu tvorijo debelejšše (glavne) veje, ki se zopet cepijo v bolj in bolj tanke vejice, na katerih je rodni les v najrazličnejših dolžinah in prečudno zverženih oblikah. Najs krajnejše vejice, ki so narasle prejšnje leto, nosijo lesno, rodni les pa listno in cvetno brstje ali popje. To trojevrstno popje je spomlad odgnalo: drevesni vrh je ozelenel in vzcvetel. Lesno popje razvija večinoma nove poganjke: vrh se širi v višavo in širjavo. Listno popje samo ozeleni in se čez poletno dobo spreminja v cvetno brstje, ki se naslednjo pomlad razvija dalje in sicer v cvet in sad. Tako odraslo, rodeče sadno drevo.

Mlado sadno drevje, ki se šele razvija, ima sicer tudi v osnovi vse tiste sestavine v svojem vrhu, kakor odraslo drevo, samo cvetnega brstja navadno še ne nastavlja, ali pa vsaj v večji meri ne. Vse stremljenje organizma gre le za to, da raste, zlasti, da se vrh širi. Zato se veje z deblom vred na vse strani množe in daljšajo, pa tudi debelijo in krepejo. In vprav v tem prirodnem nagonu moramo sadno drevo podpirati na dveh straneh: Prvič moramo odvracati od njega, zlasti z njegovega vrha, vse tiste neugodne vplive, ki ovirajo razvoj brstja in rast mladja, drugič pa moramo rasti vrha po možnosti vpravnavati tako, da dobi somerno obliko, ki je potrebna, da more kljubovati vsem poznejšim vremenskim nepravilnostim in da je prijetna tudi za oko.

V vrhu sadnega drevesa so najvažnejši organi, od katerih je zavisno življenje in zdravje celega organizma. To so listi in najmlajši poganjki.

Korenine sprejemajo iz zemlje surove rudninsko hrano, raztopljeno v vodi. Po deblu, vejah in vejicah se vzdiguje ta rudninska raztopina do listov, ki jo s pomočjo solčne svetlobe prebavijo in spremenijo v organske spojine. Če so listi zdravi in čvrsto razviti, se vrši to delo prebave nemoteno in drevo krepko raste in se njegov vrh hitro širi in krepi. V nasprotnem slučaju pa, kjer so listi na ta ali oni način ovirani v svojem poslu, je ovirana tudi rast. Tu potem ne pomaga niti najboljše podnebje, niti še tako ugodna lega, niti še tako prikladna zemlja. Vsa skrb sadjarjeva mora biti obrnjena torej na to, da ohrani čez poletje listje na sadnem drevju zdravo.

Treh sovražnikov, ki ogrožajo listje, zlasti mladih jablan, se moramo posebno bati. To so listne ušice, razne gosenice in nekatere glivične bolezni. Vse negovanje vrha obstoji v tem, da se takoj z vso odločnostjo postavimo v bran tem trem sovražnikom. Listne ušice preganjamo s tobačnim izvlečkom in mazavim milom. Od vsakega vzamemo po 2—3 dkg na liter vode. Ušive vršičke pomakamo v to raztopino. Kar pa se ne da pomakati, moramo pa na kak drug način zmočiti, n. pr. s čopičem ali pa s primerno brizgalko. Vsak dober sadjar mora sedaj v tem letnem času imeti vedno pri rokah omenjeno sredstvo za zatiranje listnih ušic, ker že skoro ni sadnega drevesa, ki bi mu ta golazen prizanesla. Gosenice je previden sadjar zatril že pozimi, ko je odstranil vse zapredke po drevju. Vendar pa je mogoče, da je kaj prezrl; zato je treba sedaj prav pazljivo in večkrat pregledati mlado sadno drevje in zatreti gosenice, dokler so še skupaj in še majhne in dokler

škoda še ni velika. Kjer je mnogo te nadloge, je treba vrhove poškopiti s kakim arzenikovim pripravkom (zelenilo urania). Vedeti pa moramo, da listnih ušic (sesajoča žuželka) in gosenic (grizolca žuželka) nikdar ne moremo zatirati z istim sredstvom. Kar uniči ene, je brez učinka za druge. Torej moramo na vsak način zatirati vsakega zase in s posebnim sredstvom. Le pozimi je možno skupno zatiranje z istim sredstvom (n. pr. z arborinom).

Huda nadloga za liste in mlade poganjke so razne glivične bolezni, ki jih pospešuje zlasti letošnje mokro vreme. Teh se nikakor ne bomo ubranili drugače nego da bomo škropili vsaj mlado drevje pečkastega plemena z 1% bakreno-apneno brozgo, kakršno rabijo vinarji za škropljenje vinske trte. Breskve smemo škropiti pa le kvečjemu s ½% raztopino.

K negovanju vrhov spada naposled tudi vravnavanje rasti. Sedaj čez poletje je treba s škarjami in nožem večkrat poseči v vrh in odstraniti to in ono vejico, ki raste v napačno smer, ki dela goščavo, ki je torej nepotrebna itd. Kdor bo sedaj rabil nož in škarje, mu bo pozneje malokdaj treba rabiti žago in sekiro. Pa so še dandanes ljudje, ki mislijo, da se čez poletje ne sme odrezati z drevesa niti vejica. Kakšna nesposamet! Uprav sedaj se lahko brez skrbi odreže ali pa tudi odžaga, kar je odveč, ker rane se bodo sedaj mnogo bolje in hitreje celile, kakor po zimskem in ranem spomladanskem rezanju. — Jako uspešno uravnavamo vejevje mladega sadnega drevesa tudi s tem, da mu višje veje privezujemo v pravo lego, preveč pokoncu štrleče pa odpravimo proč od debla s primernimi oporami.

g Švicarsko-jugoslovanski kliring. Pri naši Narodni banki je bilo na račun švicarskih upnikov 8.30 milijona švicarskih frankov, pri švicarski Narodni banki pa je bilo vplačanih 6.46 milijona frankov, ki so bili izplačani švicarskim izvoznikom. Presežek vplačil pri naši Narodni banki znaša 1.84 milijona frankov v korist Švice.

Pravilna uporaba planinskih pašnikov

Planinski pašniki lahko donasajo le potem lepe dohodke, ako jih tudi pravilno uporabljamo. Pri tem moramo paziti prvič na to, da popolnoma in pravočasno izkoristimo vso pašo, ki je vzrastla. Drugič pa je treba pašo tako izkoriščati, da s pasenjem ne zabranjujemo, pač pa pospešujemo, da izpodraste nova mlada paša.

Oboje pa se da doleči le, če prav uredimo in vodimo pasenje živine in popasenje paše. Zato je pred vsem potrebno, da vsak pašnik razdelimo v več oddelkov, najmanj pa v tri. Za velikost posameznih oddelkov je zlasti merodajno število glav živine, ki pride ali je na paši, množina in dobrota paše ter čas, v katerem lahko zopet zraste popasena paša. Nikakor pa ni potrebno, da so vsi oddelki pašnika enako veliki, temveč je še boljše in koristnejše, če lahko napravimo večje in manjše oddelke. Najbolj primerne obsege je oddelk, ako lahko pasemo v njem živino najmanj dva in največ pa tri tedne.

Marsikateri planinski pašnik se da razdeliti ali je že po svoji naravni legi in naravnih mejah razdeljen v pripravne oddelke. Kjer pa tega ni, tam je treba napraviti umetne meje ali pregraje med posameznimi oddelki. Ker so planinski pašniki navadno kameniti, se priporoča zgraditi ograje in pregraje iz kamenja. Takšne ograje in pregraje so najbolj trdne in trajne. Obenem pa očistimo kamenja in izboljšamo na ta način tudi pašna tla. Kjer ni kamenja in manjka potrebnega lesa, tam napravimo ograje in pregraje iz dobro pocinjene gladke žice.

Spomladi ob začetku pasenja, popasemo najprej oni oddelk, kjer je najlepša paša. Po popasenju tega oddelka popasemo drugi, potem tretji oddelk in tako naprej, dokler nismo po vrsti popasli vseh oddelkov, na kar se vrnemo zopet na onega, ki smo ga prvega popasli. Na ta način uvedemo na pašnikih nekako pašno kolobarjenje. Vsak

oddelek zase se tako popase kolikor mogoče hitro, na kar ostane nekaj tednov popolnoma v miru in zraste na njem do onega časa, ko pride zopet na vrsto za popasenje, že nova mlada paša. Živina ima pri tako urejenem pasenju dovolj dobre, redilne, okusne in sveže paše ves čas, dokler ostane na planini. Živina se bolj redi in nam donša boljše dohodke. Mlečne krave dajejo več mleka, mlado govedo se lepo razvija in raste. Tudi lahko spravimo na pašnik nekoliko več glav živine kakor navadno ali pa ostane živina lahko dlje časa na planini nego bi drugače ostala. To pa vse zagradel, ker se s pasenjem živine po gotovem redu v posameznih oddelkih pašnika potepta in pohodi manj paše in se vsa paša enakomerno in dobro popase.

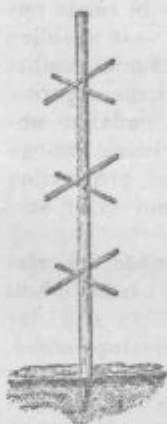
Vse te prednosti in koristi, ki jih nudi urejeno pasenje živine, odpadejo, če damo živini istočasno na razpolago ves pašnik, da hodi in se pase, koder hoče. ip.

Sušenje sena na ostrveh

Vso letošnjo košnjo trdovratno spremlja že od prvega početka zelo nestanovitno in deževno vreme, ki močno ovira in naravnost onemogoča sušenje krme. Vse kaže, da bo takšno nestanovitno vreme trajalo še dalje. Radi tega je popolnoma opravičena bojazen, da ne bo mogoče letošnjega travniškega pridelka pravočasno pokositi, še manj pa primerno posušiti. Kozolci večkrat ne zadostujejo niti za sušenje detelje, vsled česar pridejo za sušenje trave s travnikov le prav malo ali nič v poštev. Pri pomanjkanju kozolcev se moramo zato zateči k drugim sušilnim napravam — k ostrvem. V hribovitih in planinskih krajih in sploh povsod tam, kjer je mnogo padavin in zelo nestanovitno vreme, so ostrvi stalna priprava za sušenje sena. Brez ostrvi bi bilo po takih krajih dobivanje sena malodane vsako leto zelo ovirano ali sploh onemogočeno.

Ker je bilo letos sušenje krme pov-

sod pri nas vsaj dozdej slabo, bi bilo dobro in umestno, da bi se ostrvi uporabile za sušenje sena tudi po takšnih krajih, kjer je bilo dozdej v navadi le sušenje sena po tleh. Najbolj priproste ostrvi so približno 2 m visoki za pest debeli smrekovi ali jelovi (hojevi) drogi, katerim pustimo stranske veje, ki jih prikrajšamo približno na 20 do 25 cm dolgoti. Na te prikrajšane veje denemo ali obesimo ovenelo še ne suho seno. Lahko pa napravimo ostrvi tudi iz drog, ki so $1\frac{1}{2}$ m do 2 m dolgi in približno 7 cm debeli. V višini 60 cm od tal oziroma od onega drogovega mesta, do katerega pride ošpičeni drog v zemljo, prevrtamo drog tako, da lahko vtaknemo in pritrdimo v drog križema dva približno po 1 m dolga količka (paliči). Isto napravimo

v enakih razdaljah še na dveh mestih droga (glej sliko). Med košnjo travnika napravimo v zemljo z železnim drogom luknje, v katere trdno postavimo ostrvi v primerni oddaljenosti ena od druge in v vrstah.

Kakor pač je travniški pridelek slabši ali boljši, rabimo za hektar ($1\frac{1}{2}$ orala) okrog 1000 do 1500 ostrvi. Na ostrvi lahko denemo sušiti še zeleno travo ali pa, ko je že nekoliko ovenela, da le ni rosna in mokra. Na ostrvi skladamo travo od spodaj navzgor tako, da na ostrvi dobro in trdno visi in da deževnica iz vsega površja lahko odteka kakor s strehe. ip.

g Hmeljsko tržišče. Iz Žalca poročajo, da je znašal lanski pridelek hmelja 9000 stotov in je bila zadnja količina prodana po 56 Din za kilogram. Letnika 1931 je malo več, prodaja se po 25 Din kilogram. Letnik 1930 se prodaja po 4 do 5 Din kg. Večje so zaloge 1929—1930. V predprodaji doseže letošnji hmelj 20 do 30 Din pri polovičnem plačilu. Dosedaj ga je bilo prodanih blizu 300 stotov.

Preoravanje strnišč

Naši poljedelci so se že precej odvadili puščati strnišča čez zimo nepreorana in le malokje se vidi še kako njivo v strnišču. Toda čez poletje leži še marsikatero zemljišče pod strnjo do jeseni, kar je vsekakor v kvar zemlji. Da pa ne opazimo pri nas čez poletje toliko zemljišč nepreoranih, je vzrok ta, ker ima naš kmet premalo zemlje, zato jo mora tudi po žitu znova zasejati ali zasaditi, da dobi iz nje še en pridelek: ajdo, repo, zelje, korenje, peso ali kaj drugega. Vzlic temu se dobe še kmetje, ki puste strnišča daljšo dobo, celo do jeseni nepreorana v celini, kar je zemlji zelo v kvar. Uместno je torej, da pojasnimo tukaj razloge, ki silijo k preoravanju strnišča.

To delo naj se izvede takoj, ko je žito požeto. Niti en dan ne bi smela njiva ostati ne preorana, kajti vsak zgubljen dan pomeni znatno poslabšanje zemlje; nasprotno nam pa zrahljanje zgornje plasti znatno olajša vsako nadaljno obdelovanje. Sprašeno njivo jeseni mnogo lažje in bolje obdelamo in pripravimo za setev, kakor če moramo orati šele trda tla.

Namen preoravanja strnišča leži zlasti v tem da razrahljamo trdo, zbito zemljo, kakor nam ostane po žitu, ter s tem omogočimo večji dostop zraka, toplote in vlage v njo. S tem omogočimo razkrajanje rudninskih snovi, ki naj služijo za hrano rastlinam, pa tudi hitrejši razpad rastlinskih ostankov; nudimo tudi ugodne pogoje za delovanje talnih bakterij, glist, ličink in drugega mrčesa v zemlji, ki vsi pripravljajo rastlinsko hrano in ugodne pogoje za razvoj rastlinstva.

Razen zdrobljenja vrhnje plasti zemlje spravimo s preoravanjem strnišče in z njim plevelne rastline v zemljo, da lahko čimprej strohni in razpade. Tako jo obogatimo na sprstenini, na hrani za bakterije in rastline, obenem ji vrnemo nekaj hranilnih snovi, ki so ji odvzela žita in plevelne rastline. Iz teh razlogov smatramo prašenje strnišč za polovico gnojenja.

Nadaljna korist obstoji v uničevanju

plevela. S plitkim preoravanjem 6 do 8 cm na globoko uničimo vse plevelne rastline, ki so se razvile na njivi. Obenem spravimo plevelno seme dovolj globoko v zemljo, da ob zadostni vlagi vskali in ozeleni ter ga pozneje jeseni, ne da bi imel časa za cvet in dozoretev, podorjemo in uničimo. Na ta način zatremo največ plevela na naših njivah.

Namen preoravanja strnišča leži tudi v tem, da popravimo naravne lastnosti zemlje s čim ji ohranimo vlago. To je brez dvoma največja korist, kar jih to delo nudi. Če pustimo njivo po žitu v celini, se v najkrajšem času še bolj strdi in zbije, vlaga iz spodnjih plasti pride na vrh in izpuhti; zemlja se globoko presuši. To opazimo na razpokah, ki nastanejo na njej. Tako zemljo orati, je prava muka za živino in orača in težko jo je pripraviti za setev, ker obstoji vrhna plast samo iz kot kamen trdih grud. To neprijetnost si prihranimo, če strnišče takoj po žetvi plitvo zrahljamo.

Zakaj se pa zemlja tako močno osuši, če je zbita? Čim gostejša in zveznejša so tla tem lažje in hitreje prodira voda iz spodnjih plasti na vrh. To se ravna po zakonu kapilaritete (lasničavosti). Voda prodira namreč po drobnih cevkah kvišku, in to tem višje, čim drobnejše so cevke. Slično se godi v zemlji. Ko pride voda pri težki, zbiti zemlji na vrh, izpuhti in s tem omogoči nadaljno prodiranje vode, deluje torej nekako kakor sesalka. Zato opazimo pri suši, da so zbite zemlje globoko v dno suhe, nasprotno so pa zgoraj zrahljane zemlje na vrhu sicer suhe, v notranjosti pa ohranijo vlago. Taisto opažamo tudi pri okopavinah. Tam, kjer pridno plevemo, okopavamo in držimo zgornjo plast zrahljano, ne trpijo rastline toliko po suši kot na nezrahljanih tleh. To je znak, da je spodaj dovolj vlage, ki jo rastline črpajo tudi v suši, medtem ko je na neobdelani zemlji vlaga že večinoma izpuhtela.

V poletnem času zlasti ob hudi vročini je največjega pomena, da ne puščamo zemlje niti en dan nepreorane, izpostavljene sončnim žarkom, kajti v enem dnevu izginejo iz tal ogromne množine vode. Zato se ne smemo čuditi um-

nim poljedelcem naprednih dežel, ki orjejo strnišča takoj po žetvi, ko so na njivi še snopi, postavljeni v ravno črto na čim manjšem prostoru, da ne ovirajo oranja.

Letos bo vsled deževnega vremena košnja pozna in zemlja po dežju zbita. Po dolgotrajnem deževju je pričakovati sušno dobo. Skrbeti bo torej, da se vlaga v zemlji ohrani, bodisi za drugi saček, ali za jesensko oranje. Zatorej takoj po žetvi strnišča plitko preorati, 6—8 cm na globoko, da si na ta način ohranimo dragoceno talno vlago, obenem pa napravimo zemljo bolj rodovitno.

Kako delajo na Angleškem

Danes v dobi strojev se je tudi kmetijstvo v taki meri oprijelo strojnega obdelovanja zemlje, da grozi uničiti mnogo ročnega dela in proizvajati zemeljske dobrine s tako nizkimi stroški, da bodo morali vsi mali kmetje propasti. Z industrializacijo kmetijstva je najprej začela Amerika, nji je sledila Rusija in sedaj dela poskuse tudi Angleška.

V čem pa obstoji taka idustrijalizacija poljedelstva? V čim cenejšem obdelovanju zemlje z izpopolnjenimi stroji in s čim manj delovnimi silami. V Ameriki so to vprašanje rešili na tak-le način: Močan motorni traktor 80 konjskih sil vleče plug, ki dela brazde v širini štirih metrov. Za plugom so pritrjene težke brane, ki takoj izravnavajo zemljo in jo pripravijo za setev. Za branami je pričvrščen sejalni stroj štiri metre širok, ki njivo takoj obseje. Vse to orodje in stroje vleče eninisti traktor. Torej enkrat gre stroj čez njivo in ta je preorana in zasejana.

Štediti je treba tudi pri žetvi. Ko je žito popolnoma zrelo in suho, gre isti traktor na njivo, vleče za seboj kosilni stroj in mlatilnico s čistilnikom. Kosilni stroj žanje žito, ki gre avtomatično po platno v mlatilnico, tam se zmlati, v očistilnici očisti, sortira v prvo, drugo in tretjo vrsto, se usiplje v vreče, ki se avtomatično zvagajo na 75 kg, zavežejo

in odvežejo. Tu je potreben le en delavec, ki zamenja vrečo. Za kosilnico gre samo avtomobilni voz, ki naloži vreče in jih odpelje na železnico ali v velikanška skladišča, takozvane silose, kjer se nadalje suši in čaka uporabe oziroma prodaje.

Naravno, da je na ta način pridelano žito mnogo cenejše nego tisto, ki ga poljedelci na manjših posesivih pridelujejo z ročnim in vprežnim delom. Sedaj poizkušajo te vrste strojev tudi na Angleškem. Tako je pred kratkim zavod za kmetijsko tehniko na univerzi v Oksfordu objavil svoja izkustva s skupnimi kosilno-mlatilnicami v letu 1932. Ti stroji so žitokosilnice združene z mlatilnicami, ki po ameriškem načinu žito pokosijo, omlatijo in očistijo že na njivi. Na slamo seveda ne dajo mnogo. Ta ostane na njivi, kjer zgine, ali jo pa zažgo.

Glasom označenega poročila je dvajset takih strojev pokosilo in omlatilo 1600 ha (2800 oralov) žita torej vsak povprečno 80 ha ali 140 oralov, največ pa 148 ha (260 oralov). Največji dnevni uspeh take kosilno-mlatve je bil 261 hektolitrov ječmena na 6 in pol hektarov zemlje. Pogonskega surovega olja (ali bencina) so stroji porabili približno 20 litrov na hektar. Tam, kjer je bil ječmen zelo gost in močno zaplevljen, ga niso istočasno mlatili, ampak ga nekoliko dni pustili v plasteh, da se je popolnoma posušil, potem so ga šele na njivi omlatili. Vezanje snopov in spravlanje žita v klasju je seveda odpadlo. Tudi tam, kjer ni bilo zrnje še popolnoma suho, so ga nekaj časa pustili, da se dodobra presuši, potem šele prečistili na žitočistilnicah.

Tako delo je seveda mogoče le tam, kjer so ogromna posestva v ravnini, ki zahtevajo veliko število delovnih moči. Toda s tako industrializacijo bodo uničili na stotisoče malih in srednjih poljedelcev in znatno povečali brezposelnost. Sedaj pa zborujejo diplomati vsega sveta v Londonu in rešujejo gospodarsko krizo. V resnici pa rešujejo kapitalizem, ki vsled osiromašenja sveta ne more več najti tistih dobičkov, ki jih je dosedaj dobival iz svojega kapitala.

Saje proti bolhačem

Mlade zeljnate rastline napadejo večkrat spomladi, najrajši ob suhem vremenu, bolhači, ki povzročijo ogromno škodo. Tudi na repi nastopajo poleti in ogrožajo setve. Sredstva proti tem škodljivcem so različna. Tako priporočajo nekateri vrtnarji trosenje živega apna po rosnih rastlinah; dalje zalivanje setve z vodo, ki smo ji primešali nekoliko petroleja ali tobakove vode, in razne druge pripomočke.

Kot prav zanesljivo obrambeno sredstvo smatramo saje, ki jih dobimo v vsakem gospodinjstvu. Toda ni vedno najbolje trositi saje po mladih setvah, ker se z njimi poškodujejo sadike. Izkušnje so pokazale, da je najučinkovitejša uporaba saj ta, da se pri napravi gredic za setev temeljito zmešajo z zgornjo plastjo zemlje. Tudi pri suhem vremenu to koristi in prežene bolhe. Te se namreč pri hladnem vremenu skrijejo v zemljo; če je pa ta pomešana s sajami, se je ogibljejo. Priporočamo našim poljedelcem, da po možnosti preizkušajo sami ta način zatiranja bolhačev na zeljnih rastlinah.

Poplavljená trava

Ob letošnjih močnih nalivih v preteženem in tekočem mesecu so hudourniki in reke po mnogih krajih zelo narasli in poplavlili bližnje travnike, nanесли in pustili na njih blato in pesek ter več ali manj poškodovali in pokvarili travo, ko je bila v polnem razvoju in že blizu košnje. Pa tudi drugo škodo so povzročili narasli hudourniki in reke. Takšne poplave nam zopet živo pričajo, kako nujna je uravnava hudournikov in rek in z njimi obenem tudi ureditev namakanja in razmakanja travnikov. Poplava travnikov je v zgodnji spomladi in v pozni jeseni lahko zelo koristna, o nepravem času pa zelo škodljiva za travniške pa tudi druge pridelke.

Iz poplavljenih travnikov je mogoče dobiti le blatno seno, ki pa ni dobro in je le manj vredno krmilo. Večkrat je trava radi poplave tako zablatena, da

nam ne ostane drugega, nego da jo pokosimo in z odvišnim naplavljenim blatom napravimo kompost. Če pa blatno travo pokosimo in posušimo v seno, moramo paziti že pri košnji in sušenju, da ostane čim manj blata v senu. Skušajmo otresti in iztresti že na travniku kolikor mogoče več blata in drobnega peska iz posušenega sena, da bo manj dela s takšnim senom doma. Prej ko takšno seno krmimo živalim, ga moramo še doma ponovnokrat in dobro pretresti z vilami. Iz zelo blatnega sena izmlatimo hlatni prah najbolje s cepcem. Kljub vsemu takšnemu obdelovanju, ki povzroči precejšnjo izgubo redilnih snovi, ostane v takšnem senu še vedno kaj blatnega prahu in z njim tudi mnogo škodljivih bakterij. Zato je treba pred krmljenjem tako pripravljeno blatno seno najprej zrezati in dobro popariti ter šele nato po malem krmili živini poleg dobrega sena in drugih krmil. Najmanj nevarno je blatno seno za pitaino živino in vole.

ip.

Gospodarske vesti

Živina

g Ljubljanski živinski sejem. Zadnji živinski sejem v Ljubljani je bil srednje dobro obiskan in kupčije tudi ni bilo veliko izvzemši prašičkov za rejo. Dagon je znašal 132 konj, 70 volov, 62 krav, 31 telet in 364 prašičev za rejo. Prodanih je bilo 26 konj, 40 volov, 15 krav, 16 telet in 290 prašičev po naslednjih cenah: voli I. vrste 4—5 Din, II. vrste 3—4 Din, III. vrste 2.50—3.50 Din, krave debele 3—4 Din, klobasarice 1.50—2.50 Din, telata 6—7 Din za 1 kg žive teže. Prašički za rejo po kosu 180—220 Din.

g Ptujski živinski sejem. V Ptujju so bile cene za 1 kg žive teže: voli 3 do 4.50 Din, biki 2.50—3.50 Din, krave 2 do 4 Din, telice 2.50—4.50 Din, prašiči 6.50 do 9 Din. Prašiči za rejo po kosu 100 do 250 Din.

g Mariborski prašičji sejem. V Mariboru so prodajali prašiče po naslednjih cenah: 5—6 tednov stari pujski 120 do 150 Din, 7—9 tednov 180—240 Din, 3 do 4 mesece 250—350 Din, 5—7 mesecev

450—550 Din, 8—10 mesecev 650 do 680 Din, enoletni 750—800 Din. Kilogram žive teže 7.50—8.— Din, mrtve teže 10.50—11 Din. — Pripeljali so na sejm 190, prodali 131 prašičev.

Denar

g **Zvišanje tečaja zlate avstrijske kro- ne.** Avstrijska vlada je z veljavnostjo od 31. junija odredila nov tečaj za obračunavanje avstrijskih carin na podlagi: 1 zlata krona enako 1.83 šilingov (prej 1.83 šilinga).

g **Ljubljanska borza.** Z ozirom na vsestransko oviran izvoz in uvoz je tudi promet na denarnih borzah bolj šibek, zato so tudi notacije bolj ponudbe kot sklepi, oziroma samo beleženje Narodne banke. Tem številkam je pa treba prišteti še 28.5 odstotka azijske, potem šele se dobi približno vrednost inozemskega denarja. Na borzi notira: 1 angleški funt 195 Din, 1 ameriški dolar 48.04 Din, 1 holandski goldinar 23.12 Din, 1 nemška marka 13.64 Din, 1 švicarski frank 11.11 Din, 1 avstrijski šiling 8.90 Din, 1 italijanska lira 3.01 Din, 1 francoski frank 2.26 Din, 1 češka krona 1.70 Din, 1 belgijski belga 8.04 Din.

Cene

g **Seno in slama.** Na trgu se prodaja seno po 40 do 60 Din za 100 kg, slama po 35 do 40 Din. Slamnati rženi snopi po 1.25 do 1.50 Din za snop.

g **Lesna kupčija.** Bukovina zimske sečnje je že razprodana, zaradi predpisov o zaščiti gozdov se pa sedaj ne more sekati. Povpraševanja po rezanem blagu se množe, vendar blaga ni na razpolago, zlasti pa primanjkuje parjene bukovine. Taka se bolje drži in lažje proda, zato bi jo bilo več pripraviti. V tesnem lesu je položaj bolj ugoden, medtem ko vlada v deskah mrtvilo. Najbolj se v lesni trgovini občutijo težke kreditne razmere, ki onemogočajo skoro vsako kupčijo.

g **Cene vina v Banatu.** V Banatu tožijo v gostilnah čašo od dveh decilitrov vina po 1 Din, čašo sodavice po 1.50 Din. Vinogradnik mora oddajati svoj pridelek skoro zastonj, sodavičarji si pa z vodo delajo ogromne dobičke. Nobena oblast pa ne vidi tega oderuštva.

Pravni nasveti

Oporoka in izročilna pogodba. Št. S. D. — »Izjava od 5. maja 1907 je oblikovno popolnoma pravilna oporoka. Če bi torej starši takrat umrli, bi moralo sodišče posestvo staršev tako razdeliti med otroke, kakor je zapisano v izjavi. — Izročilna pogodba, sklenjena med očetom in najstarejšim sinom 5. julija 1907 je popolnoma pravilna. Ker je torej oče vse svoje posestvo izročil sinu, zato ni ob svoji smrti imel nobenega premoženja in je »izjava« ali oporoka od 5. maja 1907 postala brezpredmetna. Vaš brat Vam je sedaj po očetovi smrti samo dolžan izplačati znesek 400 K, t. j. 10 Din. — Izročilne pogodbe ne morete ovreči.

Prodani, a ne prepisani svet. A. K. B. — Sosed je dal Vašemu posestnemu predniku 15 kvadratnih metrov zemlje zato, da mu je dovolil čez svoje dvorišče napeljati vodo in sta tozadevno napisala pismeno pogodbo. Sedaj ste posestvo prevzeli Vi, in na tem svetu postavili drvarnico in tudi sosed, ki je bil pri občinskem ogledu, ni proti temu ugovarjal. Sosed je umrl. Posestvo bo prevzel njegov brat, ki zahteva, da odstranite drvarnico s spornega mesta, češ, da je ta svet v izmeri 15 kvadr. metrov njegov. — Če sosed zlepa ne da odpisnega dovoljenja, potem morate tožiti zapuščino pok. sosedu na roke skrbnika, da izda tozadevno odpisno dovoljenje na temelju pogodbe med Vašim posestnim prednikom in pok. sosedom. Ako ni bilo v pogodbi nič določenega, morate Vi, ki ste pridobili zemljo, trpeti stroške prepisa. — Najcenejše bo, če oba sosedu ob priliki uradovanja uradnega zemljemera prijavite to premembo posesti kot »popravo meje«.

Skrbi matere. K. L. B. — Imate moža in štiri otroke. Vprašate, kdo bi v slučaju, če umrjete brez oporoke, postal gospodar na Vašem posestvu? — Če umrjete brez oporoke, potem so Vaši zakoniti dediči, in sicer: mož do ene četrtine, a vsi štirje otroci do tri četrtine Vaše zapuščine po enakih delih, torej bi dobil vsak otrok tri šestnajstinke zapuščine. Pri zapuščinski obravnavi bi sodišče skušalo doseči med vsemi dediči sporazum, kdo da ima prevzeti posestvo v naravi in pod kakšnimi pogoji. Nedoletne otroke bi pred sodiščem zastopal poseben skrbnik, ker se otrokovi interesi kot dediča kosajo z interesi očeta kot dediča.

Oporoka osebe, ki zna brati, a ne pisati. L. K. B. — Oporoko, ki jo da zapustnik napisati osebi, mora zapustnik podkrižati na mesto podpisa v prisotnosti treh prič. Ena od prič naj iz previdnosti pristavi kot podpisovalec zapustnikovo ime. Vse tri priče se morajo na oporoki same podpisati kot »oporočne priče«, a ni treba, da bi prečitali oporoko. Oporočne priče so osebe nad 18 let stare, torej moški ali tudi ženske. Dedič ali voliljennik ali pisec oporoke niso zmožni kot priče glede njemu namenjene

ostaline, enako ne njegov zakonec, njegovi roditelji, otroci, bratje, sestre in osebe, ki so z njim v istem kolenu v svaštvu, in plačani domačini. — Oporoko lahko hranite doma in je veljavna, dokler se ne napravi druga oporoka.

Službena pogodba. J. Z. — Čuvali ste nekemu posestniku gozd že 20 let. Leta 1924 ste prevzeli v svoj nadzor še drugi gozd istega posestnika in ste se tedaj dogovorili, da Vam bo plačeval za oba gozda po 100 K na mesec, toraj 1200 K na leto, t. j. 300 Din. Do leta 1931 Vam je posestnik ta zaslužek izplačeval, a za leto 1932 noče več plačati, češ, da se za to leto z Vami ni pogodil. Službe Vam ni nikoli odpovedal. Vprašate, če ga lahko tožite. — Če Vam služba ni bila odpovedana in če ste skozi celo leto 1932 izvrševali nadzor nad gozdovi, potem lahko utožite od posestnika celoletno dose-danjo nagrado. Tožbo izgubite le tedaj, če bi se dokazalo, da je posestnik z Vami vsako leto posebej se dogovoril in da je koncem letu 1931 pri obračunu Vam rekel, da za leto 1932 ni treba več nadzorovati njegovih gozdov ter Vam je s tem odpovedal Vašo službo.

Razširjene služnosti. J. Z. — Sosed ima čez Vaš travnik pot na svoj travnik in na njive. Letos pa je iz enega travnika naredil novo njivo. Ker je iz njive desetkrat več vožnje kakor s travnika, vprašate, če ima sosed pravico do teh voženj preko Vašega travnika. — Če vodi preko Vašega travnika kolovozna pot, potem sosed to pot lahko uporablja za vožnjo tudi iz novo preurejene njive, ker se s tem služnostna pravica pota ne razširjuje. Drugače pa je, če je sosed samo vozil preko Vašega travnika brez pravega pota seno in otavo s svojega travnika. V tem slučaju, kjer ni bilo pota, bi se pa vožnje iz novopreurejene njive morale smatrati kot razširjenje služnostne pravice pota, kar je po postavi prepovedano.

Meja. J. M. Z. — Vaša njiva meji v širini 30 m na sosedov travnik. Na obeh koncih njive sta bila mejnika in meja je potekala v ravni črti od mejnika na mejnik. Med vojno je bil Vaš prednik v vojski. Sosed je z možmi med že obstoječe mejnike postavil več manjših mejnikov tako da je sedaj meja v Vaš svet izbočena. Vprašate, če lahko prisilite sosed, da mejo uravnja. — To bo težko šlo, ker postoji ta zakrivljena meja že od vojne sem. Če sami te mejnike odstranite, Vas sosed lahko toži radi motenja posesti, sodnijske ureditev meje bo pa upoštevala zadnje mirno uživanje. Ne kaže drugega, kot priznati mejo, kakršna je sedaj, in v bodoče bolj paziti, da ne bo sprememb v Vašo škodo.

Jarek ob travniku. J. M. — Kupili ste travnik, ki meji na Vaše zemljišče. Ob koncu tega travnika je obcestni jarek, kamor se steka deževnica iz občinske ceste. To

deževnico iz obcestnega jarka ste z jarkom napeljali na svoj kupljeni travnik. Sosed, od katerega ste kupili travnik, Vam to brani in pravi, da ima on priposestevovano pravico do te vode in Vam zakopava jarka. Ali je za to upravičen? — Če meji kupljeni travnik na obcestni jarek, potem smete po našem mnenju na svojem travniku skopati tudi jarka, da se v slučaju dežja odvaja deževnica iz obcestnega jarka na Vaš svet. Če Vam sosed zasipa skopane jarka, ga lahko v 30 dneh tožite radi motenja posesti. Če je poprej priposestvoval pravico do vode v obcestnem jarku, je to bilo le vsled tega, ker je bil lastnik ob jarku se nahajajočega travnika. Te pravice so pa prešle na Vas kot novega lastnika.

Obračanje živine. I. K. B. — Pred 25 leti ste napravili s sosedom menjalno pogodbo za njivo ob meji. Koncem te njive teče pot, ki se je poslužujeta le vidva. Kot preje sosed, tako tudi Vi sedaj orjete njivo do meje, to je do pota, in pri obračanju pri oranju pohodi živina travo tudi preko pota, kar Vam hoče sedanjí sosed, ki je naslednik prejšnjega, zabranjevati. Vprašate, če imate pravico obračati živino preko pota kakor doslej. — Ker uživate njivo šele 25 let, ne pa že 30 let, niste mogli te pravice sami še priposestevovati. — Če pa je pred 25 leti Vaš sosed v ravnotakem obsegu oral njivo kot Vi in so pri obračanju volí stopali preko pota na svet — ki tedaj še ni bil sosedov, ampak je bil Vaš —, in če je sosed tako užival svet najmanj 5 let a Vi kot njegov posestni naslednik sedaj skozi 25 let, potem ste si pravico obračanja preko pota priposestevovali.

Bolniški stroški. J. S. — Po odredbi okrajnega načelstva ste oddali svoja dva otroka v bolnišnico. Benska uprava vam je stroške znižala, a uprava bolnišnice zahteva plačilo ostanika. Vprašate, če morate plačati. — Ako Vas niso plačanja popolnoma oprostili, je jasno, da morate ostanek plačati, četudi ste na odredbo okrajnega načelstva dali otroke v bolnišnico.

Policijska služba. F. G. — Ne vemo, če Vas bodo sprejeli v policijsko službo. Policijske prositi. Prošnjo vložite na upravo policije v Ljubljani.

Oče z devetimi otroki. M. B. — Oče z devetimi otroki, ki je oproščen državnega davka, vprašujete, če je oproščen tudi občinskih doklad. — Po zakonu je oproščen tudi vseh doklad, ki se odmerjajo na te davke, ki jih je oproščen. Kuluka ni oproščen.

Višina obresti. T. Č. — Od kmetov, ki so zaščiteni po zakonu o zaščiti kmetov, smejo zahtevati posojilnice po 20. aprilu 1932 največ 10 odstotkov obresti in to do dneva vložitve tožbe. Od dneva vložitve tožbe pa le po 6 odstotkov. V obresti je uračunati tudi vse postranske dajatve n. pr. provizije o stroške, ki jih torej ne morejo še posebej zahtevati.